

Реферат на тему: "Оноре де Бальзак і Україна"

Оноре де Бальзак

Реферат

на тему:

"Оноре де Бальзак і Україна"

Колись, років вісім тому, їдучи на гостину до своїх батьків, на київсько-житомирській автомагістралі ми зустріли маленьке "Пежо", обступлене збудженим натовпом. Біля автомобіля стояла розгублена жінка середнього віку, на вигляд — чужоземка й, очевидно, пробувала щось допитатися в тамтешніх селян. А вони не розуміли, що вона від них хоче. Бо запасу українських і російських слів французькій журналістці Франсуазі Перне (так звали "розгублену жінку"), не вистачало, аби пояснити, що й кого вона шукає в цих поліських краях, а назви "Верхівня" і "Бальзак" місцевим дідусям й бабусям нічого не промовляли. На щастя Франсуази, в багатьох провінційних школах було заведено вивчати французьку мову як чужоземну, й ми ще не встигли забути шкільну програму остаточно, тому нічого не залишилося, як допомогти колезі з самого Парижу знайти поліське село Верхівню, в якому колись жив автор "Людської комедії" Оноре де Бальзак.

З'ясувалося, що досі поблизу Бердичева, на Житомирщині, стоїть костел святої Варвари (в радянські часи він слугував спортзалом, а тепер у ньому моляться парафіяни Української Греко-Католицької Церкви), де вінчалися графиня Евеліна Ганська з "великим французом" Оноре де Бальзаком. На фасаді храму в меморіальній рамці так і написано: "Тут 2 березня 1850 року житомирський прелат Віктор Ожаровський закріпив церковним актом шлюб Евеліни Ганської та Оноре де Бальзака".

Перехожі не хотіли вірити своїм очам, коли з костелу святої Варвари місцеву красуню-багачку Евеліну Ганську під руку виводив уже немолодий, розповнілий, коротконогий, рудоволосий, але знаменитий на весь світ французький письменник Оноре де Бальзак. Його відкрита усмішка, що вже встигла стати легендарною, була того недільного ранку особливо просвітленою: щойно здійснилася найзаповітніша мрія його останніх сімнадцяти років — нарешті він став законним чоловіком графині Ганської.

Вельможні наречені ще не знали, що їхньому подружньому щастю суджений надто короткий вік — не мине й пів року, як Всевишній покликає О. Бальзака до себе, а Е. Ганська надовго одягне скорботні шати. Але це станеться через пів року, а покищо... Покищо вони щасливі настільки, наскільки можуть бути щасливими вже не першої молодості люди, котрим Бог раптом подарував ще один медовий місяць.

Їхній роман розпочинався з епістолярної таємниці. Закохана в талант великого романіста замужня поміщиця написала письменникові захоплюючого листа, зітканого

з суцільних компліментів, й підписалася загадково "Чужоземка". Без жодної зворотної адреси.

Заінтригований Бальзак пише ще палкішу відповідь. Не знаючи, куди її надіслати, він йде до свого приятеля, головного редактора "Газетт де Франс", й благає надрукувати послання на сторінках газети. Евеліна, прочитавши листа, чинить так само — відповідає авторові на сторінках журналу "Котідьєн". Але цього разу ставить своє справжнє прізвище й адресу: Бердичів, Верхівня. Оноре де Бальзак скуповує в книжкових крамницях всі атласи Російської імперії й з люпою в руках скурпульозно починає розшукувати на безкрайніх, невідомих для нього досі просторах дивні назви "Бердичів" і "Верхівня".

В Україну Бальзак приїздив тричі. Його шлях пролягав через Дубно, Броди... У Львові письменник цілий вечір провів у горелі "Жорж", насолоджуючись французьким вином, грою в карти й архітектурними острівцями "маленького Парижу". Втім, готельний сервіс і дороги справили на відомого європейця найбільше враження. Наприклад, бродівський готель "Руський дім" він назвав "місцем, яке лише дещо поступається французьким тюрмам". А в Радивиліві, коли його екіпаж загруз у дорожній багнюці так, що не було видно коліс, і карета сіла на "пузо", довелося кликати на підмогу місцевих селян. П'ятеро здоровенних чоловіків нічого не змогли вдіяти, лише коли підмога збільшилася до шістнадцяти, карету вдалося витягти з калабані.

І попри все, Бальзак любив Україну. Він називав її "прекрасним краєм, мешканці якої самі не знають, серед якої краси живуть". Під'їжджаючи вперше до маєтку Ганської, стомленому нелегкою дорогою поглядів парижанина відкрилася дивовижна картина: до білосніжного палацу, відтіненого вечірнім малиновим світлом, вела широка брукована дорога, наприкінці якої біля парадного входу під розкішним кленом стояла графиня Ганська, одягнена у фіялкові шати (улюблений колір Бальзака). Тут, у "східньому Люврі", як назвав Оноре маєток Евеліни, йому буде суджено вперше (та й востаннє) в житті розслабитися після паризької суєти, творити не на кухні, не "на коліні", а у власному робочому кабінеті в оточенні турботливої прислуги й люблячої дружини.

Утім, щодо любови, то людський поголос, та й пізніші дослідження бальзаківців, інтерпретували їхні взаємини по своєму. Вона любила його славу, а він — її гроші — ось і вся розгадка цього дивного роману, казали вони. Й як головний аргумент наводили "цитати" з реєстру маєтностей Ганських, котрі мали 21 тисячу акрів землі й 3 тисячі душ кріпаків. Та ще палац, який добудовували й розбудовували п'ятдесят років, сад з рідкісними породами дерев та квітів, де старий граф — чоловік Евеліни порозоставляв клітки-вольєри з живими ведмедями... Та ще... Втім, одному Богові, напевне, було відомо достеменно що, де й скільки багатства мала графська династія Ганських. Зате про дилему Бальзака в період його роману з Евеліною — втікати з Франції чи потрапити в боргову в'язницю — знав не лише богемний паризький світ, а й газетні репортери. Саме вони рознесли по світу майже анекдотичну новину про те, як

потрапити в помешкання Бальзака: потрібно було знати умовні сигнали, інакше знаменитий письменник, за яким по всьому Парижу полювали численні кредитори, просто нікому не відчиняв дверей.

Прихильники цієї прагматичної версії радять також прочитати пізні листи закоханих. У них майже немає сердечних зітхань й любовних освідчень, натомість — поради, як управляти маєтком і заклики до економності. Бальзак часто цікавиться прибутками Ганської й детально розписує, скільки грошей вона повинна захопити з собою, щоб приїхати, таємно від нелюбого чоловіка, на побачення до Парижу.

Але назло недоброзичливцям й кепкувальникам, котрі твердили, що Бальзак любив не Еліну, а її гроші, письменник лишив по собі й ранні листи. В них стільки пристрасти, стільки палкості, стільки сокровенності, що кожен, хто бодай раз у житті був закоханим, впізнає в цих словесних взаєминах справжні глибинні почуття. До того ж, проти їхнього шлюбу виступали всі — чоловік Евеліни, французька богема, польська аристократія і навіть сам цар Микола I. А вони, незважаючи ні на що, продовжували зустрічатися й зрештою повінчалися.

...Ми з Франсуазою, підійшовши до парадного входу, де й досьогодні росте знаменитий клен, пробували "прокрутити" всю історію спочатку, щоб і собі збагнути, на чому ж усе-таки базувався цей великий дивний роман. Але реалії примушували думати зовсім про інше. Від величчя колись білосніжного "східного Лювру" лишилися хіба що жалюгідні фрагменти. За роки радянської влади він став чомусь (очевидно, щоб відповідати стилю епохи) червоним, стеля покрилась чорними мокрими плямами, а від розкішного дубового паркету не лишилося й натяку. Тепер тут розмістився технікум сільського господарства. В конюшні ж, де колись Ганські тримали породистих рисаків, облаштували гуртожитки для дівчат — майбутніх агрономів і зоотехніків.

У кабінеті й спальні Бальзака — тепер його музей. Експонати, здається, до великого француза мають дуже віддалене відношення: вирізки з газет, книги, копії... Правда, недавно один мій знайомий, котрий родом з тих країв, розповів, що від позаминулого року, коли світ відзначав 200-ліття з дня народження Оноре де Бальзака, Верхівня стала місцем паломництва французьких туристів, й посольство Франції в Україні взяло над нею безпосереднє опікунство. Й хоча тамтешній побутовий сервіс дивує їх не менше, ніж колись їхнього знаменитого земляка, їдуть вони зовсім не по те. Їдуть, щоб зфотографуватися на місточку, по якому гуляли закохані, постояти в затишку робочого кабінету, де творив Бальзак, адже саме у Верхівні він дописав свою "Людську комедію". А ще — знайти нащадків свого великого земляка. За переказами верхівнян, туристи пильно придивляються до кожного руденького пухнастого хлопчиська, вбачаючи в ньому можливого Бальзакового правнука.

Хоча довгоочікуваному плоду любови Евеліни й Оноре і не було суджено з'явитися на світ: графиня, завагітнівши, не змогла виносити дитини. Потім у 50-літнього Бальзака розпочалися проблеми зі здоров'ям й незадовго, через пів року після їхнього весілля, його не стало.

Тут, у Верхівні, Оноре де Бальзак почав писати "Листи з Києва", які так і лишилися

незавершеними. В одному з них письменник запитує сам себе: "Чому люди люблять одне одного?". Й відповідає: "Люблять, тому що люблять".. Той, хто хоч раз у житті був закоханим чи коханим, зрозуміє, що він мав на увазі.